

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ “ВЧИТЕЛЬ”

Зоряна Сиротюк, Ігор Романишин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна)

Серед актуальних проблем сучасної лінгвістики важливе місце займає вивчення функціонально-семантичного поля. Проведені дослідження (А.Бондарко, Й. Вайсгербер, Г. Іпсен та ін.) простежують еволюцію поняття “поле”, яке, спочатку, трактували як сукупність мовних одиниць, об’єднаних спільною функцією, а в сучасній лінгвістиці – як комплекс різнорівневих мовних одиниць [1: 12-19].

Метою статті є комплексне дослідження структури семантичного поля “вчитель”. Основним завданням є експліцитне вираження поняття “вчитель” за допомогою іменників, які використовуються для його позначення.

Здійснено спробу детального дослідження функціонально-семантичного поля “вчитель” в сучасній англійській мові, систематизуючи за польовою методикою одиниці вербалізації концепту “вчитель” як єдиної і цілісної системи.

На основі вибірки з лексико-графічних джерел (“Cambridge Dictionary of American English”, “Longman Dictionary of Contemporary English” та “Oxford Advanced Learner’s Dictionary 7th Edition”) нами виділено синонімічний ряд, який включає 20 лексем, об’єднаних спільним концептом “вчитель”. Усі вони є сусідами за сенсом, “понятійними родичами” [2: 137-140].

Проаналізувавши кожен елемент цього ряду, нами виокремлено домінантні компоненти його лексичного значення. За допомогою дефініційного та компонентного аналізів розроблено лексико-семантичне поле концепту “teacher”. Центром цього поняття виступає лексема “teacher”. Проте, такі лексеми як: *coach, guru, head teacher, master, mentor, mistress, preceptor* не входять в лексико-семантичне поле концепту “teacher”, оскільки

зустрічаються не у всіх розглянутих нами словниках. Частотність вживання цих лексем є значно меншою, що дає підставу стверджувати, що вони в подальшому все рідше викликатимуть у реципієнтів асоціації з концептом “вчитель”.

Проаналізувавши вихідні дані, розглянемо структуру лексико-семантичного поля “teacher”. Ядерним компонентом поля, є складова *teacher*; першу периферію складають: *educator, instructor, lecturer, professor, trainer, tutor*; друга периферія складається з: *assistant, professor associate professor, principal*; третя – *educationalist, governess, pedagogue* (див. Рис.1).

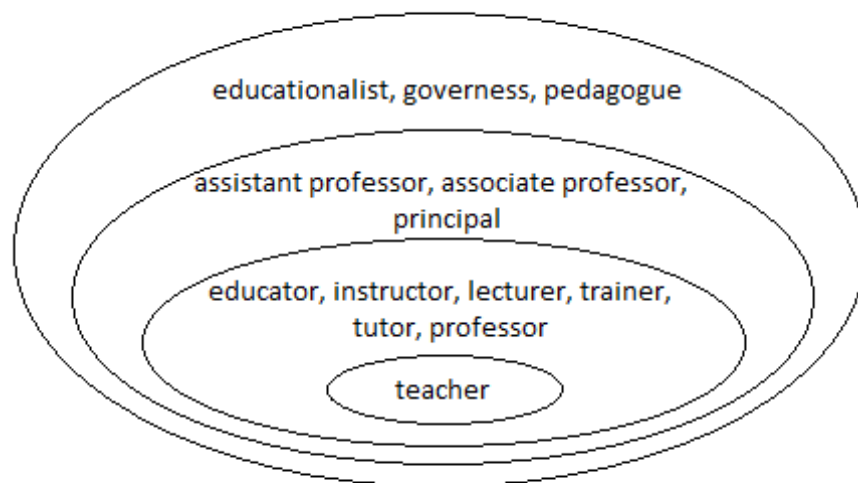

Рис.1. Структура лексико-семантичного поля концепту “teacher”.

Результати нашого дослідження дозволяють стверджувати, що усі елементи синонімічного ряду “вчитель” мають спільну сему, а саме, “*особа, яка навчає, викладає який-небудь навчальний предмет у школі; людина, яка є авторитетом у якій-небудь галузі, яка впливає на інших, передає свій досвід, знання, служить для них прикладом*”. З’ясовано, що концепт “teacher” присутній у кожній з лексем нашої вибірки. Проте, деякі лексеми не увійшли до лексико-семантичного поля цього концепту. На даний час усі вони не є абсолютно тотожними, оскільки їм притаманні різні відтінки значень, які проявляються у відповідному контексті.

Література:

1. Бондарко А. В. Понятие “семантическая категория”, “ФСП”, и “категориальная ситуация” в аспекте сопоставительных исследований / А. В. Бондарко // Методы сопоставительного изучения языков. – М.: Наука, 1988. – №1. – С. 12-19.2. Трир Й. Поле – как категория представления словарного состава в концепции Йоста Трира. Общие проблемы строения и организации языковых категорий. (Грамматические, словообразовательные, лексические и текстовые категории): материалы науч. конф. (23 – 25 апреля 1998г.) / Й. Трир. – М.: МГУ, 1998. – 161с.